

2025

Rapportage en advies Hubertuskapel te Born

Joan van den Hurk

26-9-2025

Inhoudsopgave:

0. Inhoud:	1
0. Colofon	1
1. Inleiding tot advies:	1
2. Redengevende omschrijving - geschiedenis	2
3. Bestaande toestand, gevelaanzichten	4
4. Aangetroffen schades	8
5. Algemene toelichting inspectie – opname	11
6. Conclusie en advies	12
7. Meerjarenonderhoudsplan	13

Bijlage

- Inspectierapport LB5903 Monumentenwacht Limburg, d.d. 04-09-2019;

Verantwoording overige afbeeldingen

Nummer 3	Topotijdreis
Nummer 4 t/m 7	Beeldbank RCE

Locatie:

Kruising Kapelweg met de Parkweg/Sluisweg, Born

Monumentnummer:

RM9904

Versie:

24.078.PP.250926.02

Auteur:

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie
Koolwijksestraat 2
5373 KB Koolwijk
0640278128
info@joanvandenhurk.nl
www.joanvandenhurk.nl

Alle auteursrechten blijven te allen tijde eigendom van de auteur
Foto voorblad: de voorzijde van de Hubertuskapel
Indien niet anders vermeld zijn alle afbeeldingen en foto’s van de auteur

1. Inleiding

Op de T-splitsing van de Kapelweg met de Sluisweg en Parkweg te Born staat de als Rijksmonument geregistreerde Hubertuskapel. De kapel is in 1666 door (kasteelheer) Jan Arnold Baron de Leerodt van stenen die over waren van de herbouw van Huis Born. Na de verwoestende brand van Huis Born in 1930 raakte ook de kapel in verval. Op 17 juni 1957 is de kapel opnieuw ingewijd als Hubertuskapel en is een nieuw Hubertusbeeld geplaatst.

De kapel is een zevenhoekige kapel met een klokvormig dak en opvallende dichtgemetselde rondboogvensters.

Afb. 02: achterzijde van de Hubertuskapel

Gevraagd is de Hubertuskapel te inspecteren en rapporteren en een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Op 22 november 2024 is de kapel geïnspecteerd, onderstaand de rapportage hiervan.

2. Redengevende omschrijving - geschiedenis

De redengevende omschrijving in het Monumentenregister van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed onder nummer 9904 luidt:

‘St. Hubertuskapel, veelhoekig bakstenen gebouwtje, XVIII A, met koepelvormig dak. Inwendig een stucplafond.’

Afb.03: eerste weergave op een kadastrale kaart, 1897, de Hubertuskapel ligt buiten de bebouwde kom aan de (latere) Kapelweg die op de ‘rondweg’ van Born begint/uitkomt, nabij de voorburch van Huis Born (Topotijdreis)

Zoals op afbeelding 03 te zien is, was de Hubertuskapel vroeger buiten de bebouwde kom gelegen. Van een foto uit hetzelfde jaar als de vroegste kadastrale kaart (afbeelding 04, Beeldbank RCE) weten we dat de wegen onverhard waren, dat in de voorgevel een -vermoedelijk- houten poort zat met een boven- en onderdeel of met een bovenraam, dat de halfronde nis boven de poortopening als vierruits venster was beschilderd en dat de ronde nissen aan de overige gevels waarschijnlijk open waren.

Tevens is te zien dat het dak in niet al te beste conditie was. Aan de linkerzijde zijn verschillende reparatievlakken te zien.

Het in de jaren '30 ingetreden verval is op twee foto's uit respectievelijk 1950 en 1952 duidelijk te zien, ondanks de overhangende boomtakken. Op de foto uit 1950 (afbeelding 05) van de achterzijde zijn op de dakvlakken donkere gaten te zien – weggefallen dakbeschot. Op het nog aanwezige dakbeschot een enkele scheefhangende lei. Het pleisterwerk in de nissen is beschadigd, maar wat daardoor opvalt is dat -ongeveer- de bovenste driekwart meter van enkele nissen dieper in de gevels ligt en dat, onder het afgesleten pleisterwerk een rollaag zichtbaar is. Het lijkt alsof deze bovenste delen van de nissen van glas voorzien zijn geweest. De foto uit 1952 van de voorgevel toont de houten poort, uit de gehengen, schuin in de kapel, een stuk weggefallen muur rechtsonder in de poortopening, beschadigde cartouches en bepleisterde nissen en door de takken heen de daksporen zichtbaar: de leibedekking is grotendeels verdwenen...

Afb. 04: voor- en linkergevel Hubertuskapel, door G. Ruys de Berenbrouck in 1897 (let op de hoge hoed van de koetsier), vóór het verval van na de kasteelbrand (RCE).

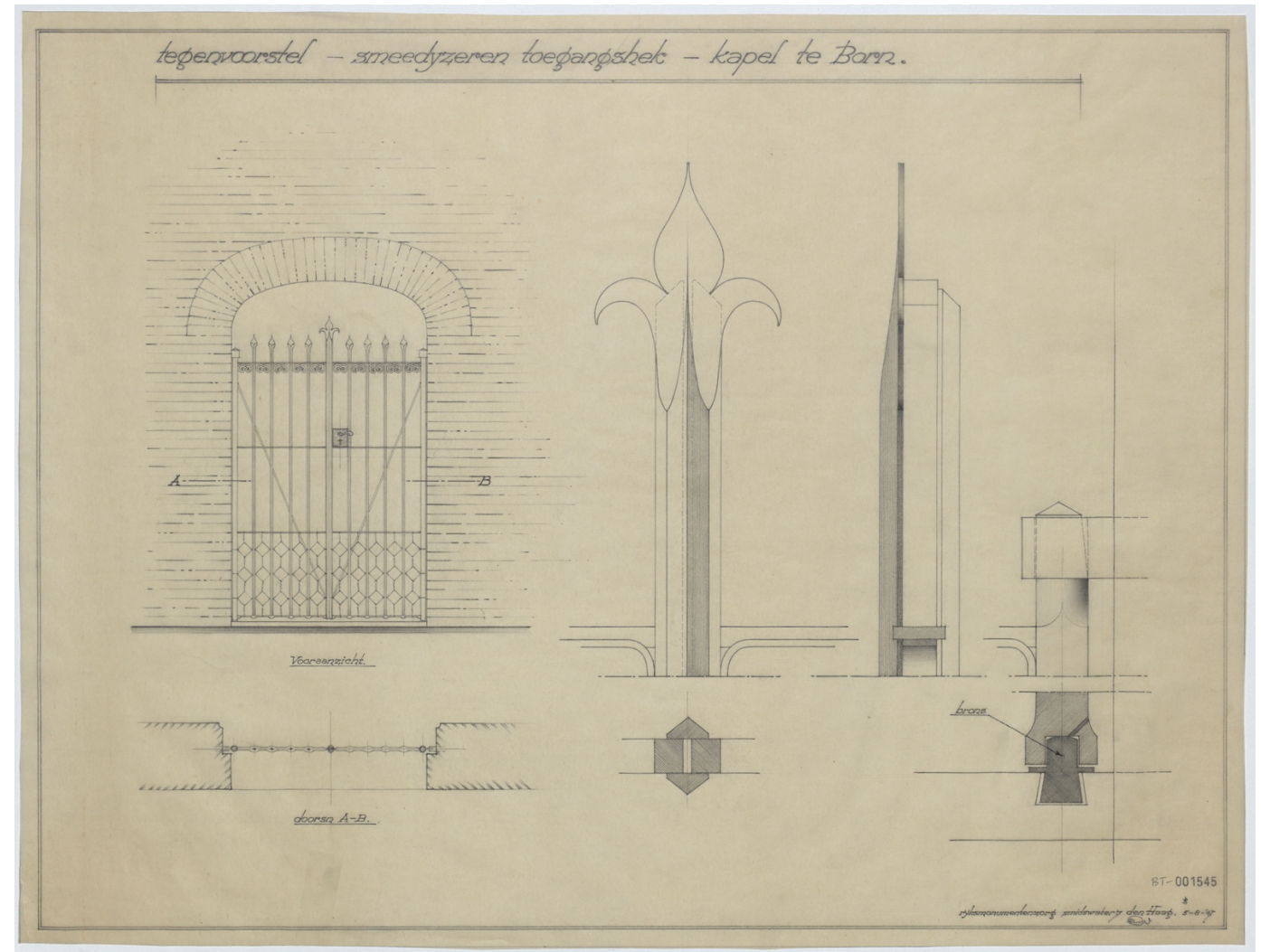

Afb. 05: voorgevel Hubertuskapel, door C.J.M. van der Veken, in 1950 (RCE)

Afb. 06: voorgevel Hubertuskapel, vervaardiger onbekend, in 1952 (RCE)

Het verval van de Hubertuskapel en het herstel daarvan moet al lang voor de in de vroege jaren '50 gemaakte foto's onder de aandacht van de Rijksmonumentenzorg zijn geweest. Getuige daarvan is het 'tegenontwerp' van het smeedijzeren toegangshek dat in 1947 ontworpen is. Thans is er een eenvoudiger vormgegeven hekwerk in de poortopening geplaatst.

Afb.07, tekening met 'tegenontwerp smeedijzeren toegangshek', door Rijksmonumentenzorg in 1947 (RCE)

3. Bestaande toestand, gevelaanzichten

Afb. 08: voorzijde Hubertuskapel met kasseien

Afb. 09: rechterzijde Hubertuskapel

Afb. 10: achterzijde Hubertuskapel

Afb. 11: linkerzijde Hubertuskapel

Afb. 12: voorzijde met dak

Afb. 13: voorzijde dak

Afb. 14: onderzijde dakoverstek voorzijde

Afb. 15: Hubertusbeeld

Afb. 16: Hubertuskapel met omgeving

4. Aangetroffen shades

De inspectie werd enigszins gehinderd door het gebladerte van de bomen.

Het casco van de vrijstaande kapel is overwegend in goede staat. De natuurleien dakbedekking is sterk verouderd en aan vervanging toe.

Omwille van de leesbaarheid is gekozen om alle gebreken inzichtelijk te maken middels tijdens de inspectie gemaakt beeldmateriaal en dit volgens de stabu-bestekparagrafen te rubriceren. Op deze wijze is het beeldmateriaal eenvoudig naast de begroting van de instandhoudingskosten te leggen, deze volgt immers dezelfde bestekparagrafen. Er wordt met deze keuze geen onderscheid gemaakt tussen gangbare gebreken en gebreken als gevolg van foutieve uitvoeringskeuzes.

Schadebeelden straatwerk - stabu §15

Afb. §15.01, begroeide maaskeien aan voorzijde van de kapel

Afb. §15.02, volledig begroeide maaskeien achterzijde kapel

Afb. §15.03, begroeide kasseienbestrating op pad naar kapel

Schadebeelden metselwerk - stabu §22

Afb. §22.01, gescheurd metselwerk in muurkroon

Afb. §22.02, detail scheurvorming muurkroon

Afb. §22.03, losgekrompen en/of gescheurd voegwerk bij taats

Schadebeelden leien dakbedekking - stabu §33

Afb. §33.01, overzicht linkerhoek dak voorzijde

Afb. §33.02, overzicht rechterhoek dak voorzijde

Afb. §33.03, dun versleten, gebroken en scheefgezakte leien, koperen leihaken

Afb. §33.04, foutieve reparatielei, scheefgezakte, weggevallen (pas-)leien, sommige alleen genageld, koperen leihaken

Afb. §33.09, te dikke (reparatie?-)lei, kantelende lei, koperen leihaken

Afb. §33.10, beschadigde, scheefzakkende leien, koperen leihaken

Afb. §33.05, dun versleten leien, scheefgezakte leien, koperen leihaken

Afb. §33.06, openstaande koperen haken, reparaties met rvs haken, kantelende (pas-)leien

Afb. §33.11, gebroken, scheefzakkende, te ruim liggende leien

Afb. §33.12, kapotgebroken, scheefgezakte leien en foutieve reparatielei (afwijkende kleur), koperen leihaken

Afb. §33.07, te weinig overstek voetleien, koperen leihaken

Afb. §33.08, te weinig overstek voetleien, slordig aangebrachte reparatieleien (rvs leihaken)

Afb. §33.13, dunne (versleten), gebroken en wegzakkende leien, koperen leihaken, te hard klemmende keperbeugels (natte plekken onder lippen)

Afb. §33.14, foutieve (afwijkende groeve en kleur) reparatielei, koperen leihaken, deels genagelde leien

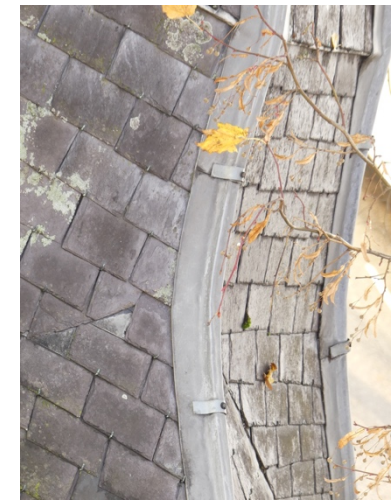
Afb. §33.15, openstaande rvs leihaken, bij dakvoet (na reparatie), koperen leihaken

Afb. §33.16, scheef- en uitgezakte leien, openstaande koperen leihaken, onvoldoende overlap keperlod en ontbreken van felsrand aan onderste keperlod

Afb. §33.21, onvoldoende voerstek bij (dun versleten) voetleien

Afb. §33.22, scheefgezakte, onregelmatig gedekte leien, koperen leihaken

Afb. §33.17, openstaande koperen leihaken

Afb. §33.18, openstaand keperlod – te licht gekozen of onvoldoende aangeklopt

Afb. §33.23, uitgezakte paslei, scheefgezakte lei, gapende leien, koperen leihaken

Afb. §33.23,, uitgezakte, gebroken lei

Afb. §33.19, scheefgezakte en slordig gedekte leien (gapers bij Inwendige hoek), koperen leihaken

Afb. §33.20, dun versleten leien (o.a. voetlei), kantelende en uitgezakte pasleien

Afb. §33.24, dun versleten, scheefzakkende en gapende leien

Afb. §33.25, scheefzakkende leien, uitgezakte koperen leihaken

Schadebeelden natuursteen - stabu §35

Afb. §35.01, natuursteen cartouche, links op de voorzijde

Afb. §35.02, grof herstelde (aangevulde?) cartouche, rechts op de voorzijde

Afb. §35.03, overzicht interieur Hubertuskapel

Afb. §35.04, afgebroken onderrand, barst in altaarblad

Schadebeelden metaal- en kunststofwerk - stabu §43

Afb. §43.01, overzicht Lotharisch kruis

Afb. §43.02, roestvorming op starten en banden

5. Algemene toelichting inspectie - opname

Algemeen

De bouwtechnische inspectie was een visueel, niet destructief, onderzoek op locatie. Dit betekent dat alleen die onderdelen zijn geïnspecteerd en beoordeeld voor zover deze zichtbaar en (veilig) bereikbaar waren op het moment van onderzoek. Onderdelen welke schuilgingen achter betimmeringen, afwerkingen, bekledingen, inventaris, begroeiing, stilstaand water (daken, goten), e.d. of in afgesloten ruimtes zijn niet geïnspecteerd en vallen buiten de strekking van deze rapportage. De inspectie is een momentopname waarbij weersgesteldheid, inventaris, bereikbaarheid en toegankelijkheid de volledigheid van de inspectie hebben beïnvloed. In die situaties waarin de feitelijke conditie van een onderdeel niet kan worden vastgesteld is aanvullend specialistisch onderzoek vereist.

Houtvernielers

Onder houtvernielers worden gerekend: houtborende insecten zoals houtworm, boktor en bruinrot, rot, schimmels en zwammen. Als gevolg van afwerkingen, huisraad en vervuiling (stof) is aantasting niet altijd waar te nemen. In principe moet ervan worden uitgegaan dat, bij aanwezigheid van houtvernielers in een onderdeel, altijd een complete nadere (destructieve, middels boren) inspectie plaats dient te vinden. Er zijn in de Hubertuskapel geen sporen van activiteit aangetroffen, maar de kapconstructie is aan de binnenzijde afgewerkt met een stucplafond waarachter geen toegankelijkheid was.

Algemeen

Terreinafscheidingen, verhardingen, tuininrichting, zonweringen, rolluiken, bliksembeveiligingsinstallaties, hydrofoorinstallaties, beregeningsinstallaties, zwembad (-installaties), bronneringssysteem, rioolbemaling, alarminstallaties, temperatuurregelingen, alternatieve energiebronnen, rook- en stookkanalen evenals keukenapparatuur vallen buiten de strekking van inspectie en rapportage. Gespecialiseerde bedrijven kunnen de kwaliteitseis van betreffende onderdelen beoordelen.

6. Conclusie en advies

In hoofdstuk 5 'Aangetroffen schades' zijn de aangetroffen schades uitgebreid gevisualiseerd. Op basis daarvan luidt de conclusie dat het casco van de Hubertuskapel, behoudens enkele ondergeschikte -en met weinig ingrepen te herstellen- gebreken, overwegend in goede conditie is en dat met name de natuurleien dakbedekking in slechtere conditie verkeert.

Om de Hubertuskapel op de juiste wijze aan de toekomst door te kunnen geven is het advies als volgt:

- Nagaan of er reeds een bouwhistorisch onderzoek met waardenstelling verricht is, indien niet dan;
 - Het verrichten van bouwhistorisch onderzoek met waardenstelling;
- Het uitvoeren van gangbaar periodiek onderhoud, te weten:
 - Vrijmaken van de bestrating van onkruid en algen (zònder toepassing van schadelijke onkruidbestrijdingsmiddelen of – methodes!).
- Het inplannen en uitvoeren van direct noodzakelijk onderhoud, te weten:
 - Vervangen van de leien dakbedekking met aansluitingen;
 - Conserveren van het Lotharisch kapelkruis;
 - Tijdsbestek: binnen 2 tot max 4 jaar.
- Het inplannen en uitvoeren van minder urgent onderhoud, te weten:
 - Het herstellen van gescheurd metselwerk;
 - Het herstellen van de aanvullingen van de cartouche;
 - Het herstellen van de schades aan het marmeren altaarblad;
 - Tijdsbestek: tussen 2 en 6 jaar.

In zijn algemeenheid geldt bij instandhouding de volgende hiërarchie, ook wel restauratieladder genoemd:

1. Conserveren/onderhoud
2. Repareren
3. Vernieuwen
 - a. Kopiëren
 - b. Imiteren
 - c. Verbeteren

Volgens deze hiërarchie gaan conserveren/onderhoud en repareren boven vernieuwen. Het bestaande materiaal is immers drager van de historische waarde van het erfgoed. Alleen indien onderhoud of reparatie niet voldoende is om deze waarde te behouden, kan overgegaan worden tot het vernieuwen van materialen of onderdelen, waarbij vervolgens kopiëren prevaleert boven imiteren en imiteren boven verbeteren.

Ik ben u bij een eventueel vervolgtraject graag van dienst.

Lithoijen, 7 december 2025

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie

Joan van den Hurk

